

9. SINIF

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

TAM İZLEME KİTABI



22. HAFTA

DİLİN ZENGİNLİĞİ - DİLİN ZENGİNLİĞİ - DİLİN ZENGİNLİĞİ

ŞİİR BİLGİSİ - ŞİİR BİLGİSİ - ŞİİR BİLGİSİ

UYAK/REDİF - UYAK/REDİF - UYAK/REDİF

Adı :

Numara :

Doğru :

Yanlış :

Soyadı :

Sınıf :

Net :



ÖĞRENCİ NO

0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9

YANITLAR

01	A	B	C	D	E
02	A	B	C	D	E
03	A	B	C	D	E
04	A	B	C	D	E
05	A	B	C	D	E
06	A	B	C	D	E
07	A	B	C	D	E
08	A	B	C	D	E
09	A	B	C	D	E
10	A	B	C	D	E
11	A	B	C	D	E
12	A	B	C	D	E
13	A	B	C	D	E
14	A	B	C	D	E
15	A	B	C	D	E
16	A	B	C	D	E
17	A	B	C	D	E
18	A	B	C	D	E
19	A	B	C	D	E
20	A	B	C	D	E
21	A	B	C	D	E
22	A	B	C	D	E
23	A	B	C	D	E
24	A	B	C	D	E
25	A	B	C	D	E
26	A	B	C	D	E
27	A	B	C	D	E
28	A	B	C	D	E
29	A	B	C	D	E
30	A	B	C	D	E

Adı :

Soyadı :

Tam Okul uygulamasını kullanarak optik formları okutabilir, sonuçlarınızı değerlendirebilir ve video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

Aynı zamanda **Eğitim Vadisi Mobil** uygulamasını indirerek de video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

Uygulamalarımızı **Google Play** veya **App Store**'dan indirebilirsiniz.



Etkinlik

Harflerle belirtilen dörtlüklerin ahenk özelliklerini alttaki tablodan bularak dörtlüklerin altlarındaki kutucuklara yazınız.

1. Yarım uyak

2. Tam uyak

3. Zengin uyak

4. Tunç uyak

5. Cinaslı uyak

6. Düz uyak

7. Çapraz uyak

8. Sarmal uyak

9. Mâni tipi uyak

10. Örüşük uyak

11. Sözcük hâlinde redif

12. Ek hâlinde redif

- A) Akşamlardan, gecelerden, senden uzağım
Şiirlerim rüzgârdır uzak dağlardan esen
Durgun sular gibi azalacağım
Bir gün, birdenbire çıkıp gelmesen.

3 4 7

- B) Su değil, mevsimin havası akan
Duyduğün yaprağın, dalın sesidir
Suda yıldızların parıltısıdır
Bu karanlıkta bazı bazı çakan...

1 2 8 12

- C) Dünyayı boğup mahşere döndürse denizler,
Tek bendeki volkanları söndürse denizler!
Hala yaşıyor gizlenerek ruhuma 'Kaabil'
İmkânı bulunsaydı bütün ömre mukabil

2 3 6 11 12

- D) Seni bulmaktan önce aramak isterim.
Seni sevmekten önce anlamak isterim.
Seni bir yaşam boyu bitirmek değil de,
Sana hep, hep yeniden başlamak isterim.

1 9 11 12

- E) Bu aşk burada biter ve ben çekip giderim
Yüreğimde bir çocuk cebimde bir revolver
Bu aşk burda biter iyi günler sevgilim
Ve ben çekip giderim bir nehir akıp gider

2 7

- F) Kırdığın kadehte kalan ömrümden,
Ağlarsın içtiğin yılları bilsen.
Hicrinle sararıp solan ömrümden,
Ağlarsın biçtiğin dalları bilsen.

1 7 11 12

- G) Sanma bir gün geçer bu karanlıklar,
Gecenin ardında yine gece var;
Çocuklar hıçkırır, anneler ağlar,
Yaşlı gözlerinle kal anneciğim!

2 6

- H) Balkonlara, yalılara dalar düşünürüm
O günler uzaklaşan yelkenlerin peşi sıra
Akan bulutlar gibi geçmiş: ne iz, ne hâtıra!
Sır şimdi bunca güzel hayat, güzel ölüm!

2 3 8

1. I. Dize sonlarındaki bir ses (harf) benzerliği ile oluşturulan uyaklara "yarım uyak" denir.
II. Dize sonlarındaki iki ses (harf) benzerliğine "tam uyak" denir.
III. Dize sonlarındaki ses benzerliği tam uyaktan daha çoktur. Yani en az üç ses benzerliği olan uyak türlerine "cinaslı uyak" denir.
IV. Uyağı oluşturan ve en az üç sestem oluşan sözcüklerden birinin, diğer sözcüğün içinde tam olarak yer almasıyla oluşan uyak türüne "tunç uyak" denir.
V. Dize sonlarındaki söylenişleri aynı fakat anlamları farklı sözlerin oluşturduğu uyak türüne "zengin uyak" denir.

Numaralanmış tanımlarda verilen uyak türlerinin doğru eşleşebilmesi için tırnak içinde verilen ifadelerden hangilerinin yerleri değiştirilmelidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV **E) III ve V**

2. Mısra (dize) sonlarında, görevleri aynı olan eklerin veya anlamları aynı olan sözcüklerin tekrarlanmasına "redif" denir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde redif yoktur?

- A) Dün içinden tanısak, dedik artık denizi
Kandıramıyordu yalnız suların şekli bizi
B) Mezarlarda susarken dilsizler, duraksızlar
Üstlerinde ot biter, kuş öter, arı vızlar
C) Parçalanmış bir dünya ortasında kalmışsın
Şimşeklerin ardında düşlerinden yılmışsın
D) Yollarına dikilen ısırganlar kinlidir
Yuvanda bıraktığın sevdiğin temkinlidir
E) Kazandıklarım bitti, yitirdiklerim kaldı
Söylediklerim yitti, dinlediklerim kaldı

3. Elbisem gündelik, pabucum delik

Haberin olsa da sobayı yaksan

Yağmur iliğime geçti üstelik

İçim ürperiyor, ya evde yoksan

Bu dördükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 6+5 duraklıdır.
B) Zengin uyak vardır.
C) Çapraz uyaklıdır.
D) Sözcük hâlinde redif vardır.
E) 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

4. I. Bir de İstanbul'a geldim ki: bütün çarşı, pazar
Naradan çalkalanıyor, öyle ya... Hürriyet var
II. Gurbet ilde garip kimdir bilmezler
Ağlayanda gözün yaşın silmezler
III. Dönülmez akşamın ufkundayız, vakit çok geç
Bu son fasıldır ey ömrün nasıl geçersen geç
IV. Hele bir derdim hepsinden yaman
Aman sen işitme, sen duyma aman
V. Arzulayıp çıktım gurbet ellere
Yazık oldu düştüm dilden dillere

Numaralanmış beyitler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. beyitte redif yoktur, tam uyak vardır.
B) II. beyitte ek hâlinde redif ve tam uyak vardır.
C) III. beyitte sözcük hâlinde redif vardır, uyak yoktur.
D) IV. beyitte redif yoktur, tunç uyak vardır.
E) V. beyitte ek hâlinde redif ve yarım uyak vardır.

- 5.

I

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa saplanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.

II

Türküleri çıkıyor sanki aynı dudaktan,
Yalnız bir tek karanfil birleşmiş ağızları.
Biraz sonra dönerken görünürler uzaktan,
Sazlıklara düşmeden gecenin yıldızları

Numaralanmış dördükler karşılaştırıldığında

- I. Çapraz kafiye söz konusudur.
II. Ek hâlinde redif vardır.
III. Tam kafiyeye yer verilmiştir.

yargılarından hangilerinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III **E) I, II ve III**

6. İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya;
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
Bu dizelerde ilk dizenin sonundaki “akar ya”, ikinci dizenin sonundaki “sakarya” sözcüğünün içinde aynen geçerek “tunç uyak” oluşturmuştur.

Aşağıdakilerin hangisinde buna benzer bir kullanım vardır?

- A) Sesin bir sırça gibi kırılmazsa içerde
Beni bugün serilmiş görenler orta yerde
- B) Kimse farkında değil, anlaşılan yaptığının
Kafalar tütsülü hülya ile gözler kırgın
- C) Mühürlü gölgeleri çekiyorsun derine
Çaresiz bir can gibi yanmışsın kaderine
- D) Bir de bu şair için kendini at yabana
Adını söyleyeyim, gülümü getir bana
- E) Kaçı kaçta böldümse yaşarken böldüm
Ki ben tüm rüyaları uyanırken gördüm

7. I. Farz et ki bir rüya gördük ikimiz
Gerçekte bu hissi tanımadık biz
Böyle bir masalı yaşamadık biz
Bir varmış bir yokmuş sayalım gitsin
- II. Kuruyan bahçeme saksı dizerim
Etrafım kimsesiz, içerim dolu
Ruhuma bir çizgi gibi çizerim
Dağların ardına uzanan yolu
- III. Sarı yeşil ve mavi fanuslar iç içedir
Ve hepsinin içinde kıpkızıl bir portakal
Ufuk yol yol kızardı engin tutuştu dal dal
Ve işte karşımızda akşam böylece erir
- IV. Çiçekdağı derler, var mı zararım
Yâr yitirdim uğrun uğrun ararım
Üç güneydi benim kavli kararım
Beş gün oldu nazlı yârim gelmedi
- V. Ne hasta bekler sabahı,
Ne taze ölüyü mezar.
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.

Numaralanmış dördlükler uyak dizilişine (örgüsüne) göre eşleştirilse hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

Bu dördlüğün uyak dizilişi aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Çapraz uyak B) Düz uyak C) Sarmal uyak
D) Örüşük uyak E) Mâni tipi uyak

9. **Aşağıdakilerin hangisinde uyak yoktur?**

- A) Seneler geçmemiş sanki aradan
Ne varsa ağaçlık, akarsu, meydan
- B) Genç yaşında terk eyledim vatani
Seyreleyip gezerim cümle cihanı
- C) Çözülün düşlerimde paslanan kanlı zincir
Dökülün penceremde biriken katranlı kir
- D) Yangınları sırtında taşıdın ömür boyu
Bir mezarlık evine kilitledin korkuyu
- E) Kimi hiç anlamadan yoluna çıkar durur
Kimi de arayandır, aranan onu bulur

10. I. Sen kocaman çöllerde bir kalabalık gibisin,
Kocaman denizlerde ender bir balık gibisin.
(Tunç uyak)
- II. Bahar sabahlarında bir, iki, üç, beş, on
Altın rengi başları altın bir madalyon
(Tam uyak)
- III. Bu meydanda erkân olur, yol olur
Bu hususta gavga olur, zul olur
(Cinaslı uyak)
- IV. Cahil okur amma âlim olamaz
Kâmillik ilmini herkes bilemez
(Yarım uyak)
- V. İçimde beslerim bir büyük ordu
Çiğnesin düşmanı yükseltsin yurdu
(Zengin uyak)

Numaralanmış birimlerin hangisinde uyağın türü ayrıç içinde verilenle örtüşmemektedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. I. Gene haber oldu turnam dizildi
İşittim Senem'i bağrım ezildi
II. İlimsiz insanın şöhreti zahir
Cahilden iyilik beklenmez ahir
III. Gayet çoktur değil benim yaram az
Bana yardım gayrı cerrah yaramaz

Bu beyitlerde kullanılan uyak türleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru sıralanmıştır?

- | | I | II | III |
|-----------|--------|-----------|-----------|
| A) | Tam | - yarım | - zengin |
| B) | Yarım | - tunç | - cinaslı |
| C) | Tam | - cinaslı | - tam |
| D) | Yarım | - zengin | - tam |
| E) | Zengin | - tam | - tam |

12. Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan

Bu dizelerdeki uyağın türü, aşağıdakilerden hangisiyle aynıdır?

- A) Bursa'da bir eski cami avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdayan su;
- B) Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alını değer
- C) Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik
Bina atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik
- D)** Bin bahçeli beldemizi yâd ellere bıraktık,
Gölgesinde barınacak tek ağacım yok artık.
- E) Beni kör kuyularda merdivensiz bıraktın
Denizler ortasında bak yelkensisiz bıraktın

13. • Sözcük hâlinde redif
• Tunç uyak
• Çapraz uyak
• Tam uyak

Bu unsurların tamamının yer aldığı dizeler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kalbim bir çiçektir, gündüzler ölgün
Gelin, gelin, onu açın geceler
Beni yâd edermiş gibi bütün gün
Ötün kulağımda çın çın geceler
- B) Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul
Görmedim Gezmediğim, sevmediğim hiç bir yer
Ömrüm oldukça, gönül tahtıma keyfince kurul
Sade bir semtini sevmek bile ömre değer
- C) Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.
- D)** Derinden derine ırmaklar ağlar,
Uzaktan uzağa çoban çeşmesi,
Ey suyun sesinden anlıyan bağlar,
Ne söyler şu dağa çoban çeşmesi.
- E) Gördüler: "Aynada bir gizli cihan...
Ufku çepçevre ölüm servileri..."
Sandılar doğdu içinden bir an
O, uzun gözlü, uzun saçlı peri.

14. Kandilli yüzerken uykularda
Mehtabı sürükledik sulara

Bu dizelerde kullanılan uyağın türü aşağıdakilerin hangisidir?

- A) cinaslı B) tam C) tunç
D) yarım E) zengin

15. Başka sanat bilmeyiz karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... ayrılıyor yolumuz

Bu dörtlükle ilgili

- I. Ek hâlinde redif bulunmaktadır.
II. Çapraz uyak vardır.
III. Cinaslı uyağa yer verilmiştir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

16. I. Bir sonbahar akşamı... Sahillerdeyim
Gamalı bir heykel gibi kayalarda ben
Dağınık saçlarımdan pervasız esen
Rüzgârların elinde bir kırık neyim
II. Ayaklar, çeşit çeşit kunduralar içinde
Ayaklar, yarı çıplak, paçavralar içinde
Ayaklar, odalarda, bir çift yavru güvercin
Tutup avuca almak, okşayıp öpmek için

Numaralanmış dörtlükler ahenk özellikleri bakımından karşılaştırıldığında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. dörtlük sarma uyaklıyken ikinci dörtlük düz uyaklıdır.
B) I. dörtlükte sözcük hâlinde redif yokken II. dörtlükte sözcük hâlinde redif vardır.
C) I. dörtlük 12'li hece ölçüsüyle yazılmışken II. dörtlük 14'lü hece ölçüsüyle yazılmıştır.
D) I. dörtlükte ek redif ve zengin uyak varken II. dörtlükte ek redif yoktur, yarım uyak vardır.
E) I. dörtlükte de II. dörtlükte de tam uyak vardır.

17. Her şey yerli yerinde; havuz başında servi
Bir dolap gıcırıyor uzaklarda durmadan

Bu dizelerle,

- I. tılsımlı bir uykudan
II. sarmaşıklar ve böcek
III. eşya aksetmiş gibi
IV. sesleri sarmış evi

sözlerinin tümü kullanılarak sarmal kafiye düzeninde anlamlı bir dörtlük kurulmak istense aşağıdaki kullanımlardan hangisi son iki dizeyi oluşturur?

- A) I, IV, II, III B) II, I, III, IV C) III, I, II, IV
D) III, IV, II, I E) IV, I, II, III

18. Bursa'da bir eski cami avlusu
Küçük şadırvanda şakırdayan su
Orhan zamanından kalma bir duvar
Onunla her yaşta ihtiyar çınar

Bu dörtlüğün uyak şeması ve türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Düz - yarım B) Düz - tam
C) Sarmal - zengin D) Çapraz - tam
E) Sarmal - tam

19. Bir oğlum var güzel seni alayım
Gurbette ne var onu bulayım

Bu dizelerde kullanılan uyağın türü aşağıdakilerin hangisidir?

- A) cinaslı B) tam C) tunç
D) yarım E) zengin



Cevap Anahtarı

1. E 2. B 3. D 4. C 5. E 6. D 7. C 8. A 9. E 10. C
11. B 12. D 13. D 14. D 15. D 16. D 17. C 18. B 19. D



Yazılı Sınav

1. Aşağıdaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

1. Dizelerin sonundaki yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları ve görevleri farklı kelimelerin, eklerin veya seslerin benzerliğine **kafiye (uyak)** denir.
2. Dize sonlarında bulunan sözcüklerdeki tek ses benzerliğine **yarım** denir.
3. Dize sonlarındaki yazılışları, görevleri ve anlamları aynı olan ek, sözcük ya da sözcük gruplarına **redif** denir.
4. Bir dörtlükte bütün dizelerin ya da ilk üç dizenin veya birinci dizeyle ikinci, üçüncü dizeyle dördüncü dizenin kafiyeli oluşuna **düz** uyak denir.
5. Dize sonlarında bulunan sözcüklerdeki üç veya daha fazla ses benzerliğine **zengin** uyak denir.
6. Dörtlüğün birinci ve üçüncü dizeleri ile ikinci ve dördüncü dizelerinin kendi aralarında uyaklanmasına **çapraz** uyak denir.

2. Aşağıdaki yargılar doğru ise yanına "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. "Bulutta şaha kalkmış Fatih'ten kalma kır at
Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat" **dizelerinde cinaslı uyak vardır.** D
2. "O gece o müthiş deniz durgundu
Ömründe susmayan rüzgâr yorgundu" **dizelerinde redif ve tam uyak vardır.** D Y
3. "Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar." **dizelerinde tunç uyak vardır.** D Y
4. "Üstümüzden gelen boran kış gibi
Şahin pençesinde yavru kuş gibi" **dizelerinde redif ve yarım uyak vardır.** D
5. "Ne hoştur kırlarda yazın uyanmak
Bulutlar ufukta beyaz bir yumak" **dizelerinde redif yoktur, zengin uyak vardır.** D
6. "Aksetmiyor çoğunda fikirler ayan beyan.
Hayyam imiş hakikati az çok fııldayan" **dizelerinde redif ve yarım uyak vardır.** D Y

TAK
diye
anla,

TAK
TİK

TİK
diye
çöz,

— ■■■ —
ÖDEV FORMATINDA
32 FASİKÜL

— ■■■ —
YAZILIYA HAZIRLIK
SORULARI

— ■■■ —
DETAYLI ÖLÇMEYE UYGUN,
HÜCRELENDİRİLMİŞ,
PEKİŞTİRİCİ,
AÇIK UÇLU VE ÇOKTAN
SEÇMELİ SORULAR

— ↻ —
TAM OKUL
DESTEKLİ

— ■■■ —
TAM OKUL İLE DETAYLI
GERİ BİLDİRİM KARNESİ